

- 6 Shargorodskiy, M.D., Slodkin, I.I., Domakhin, S.A. et al. (1968), *Kurs sovetskogo ugovnogo prava (Chast obshchaya)* [Course of the Soviet Criminal Law (General part)], part. 1, Izd-vo Leningrad university, Leningrad, Russia.
- 7 Koval, L.V. (1975), *Vidpovidalnist za administrativni pravoporushennya : monohrafiya* [Responsibility for administrative offenses : monograph], Vishcha shkola, Kyiv, Ukraine.
- 8 Vlasov, V.A. and Pirogov, V.V. (1930), *Selskie ispolniteli* [Rural executors], Izd. Vlast Sovetov, Moscow, Russia.
- 9 Dodin, E.V. (1988), "Offences in the system of braking mechanism of country socio-economic development", *Rol organov vnutrennikh del v preodolenii antiobshchestvennykh proyavleniy : mezhvuzovskiy sbornik nauchnykh trudov* [The role of internal affairs bodies in overcoming antisocial manifestations : interuniversity collection of scientific papers], NIiRIO KVSh MVD SSSR, Kyiv, pp. 32-37.

УДК 342: 347.91 (477)

КЛАСИФІКАЦІЯ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ ЯК СУБ'ЄКТІВ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА В АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІЙ ДОКТРИНІ: ПОШУК БАЗОВОГО КРИТЕРІЮ

Лютіков П.С., д.ю.н., доцент

*Запорізький національний університет, вул. Жуковського, 66, м. Запоріжжя, Україна
lyutikovp@mail.ru*

У статті під кутом зору сучасних тенденцій розвитку адміністративно-правової науки та думок вчених-адміністративістів з приводу порушеної проблематики окреслено основні критерії класифікації юридичних осіб у системі суб'єктів адміністративного права та запропоновано базовий критерій їх класифікації.

Ключові слова: класифікація, критерій, юридична особа, адміністративна правосуб'єктність, адміністративна правоздатність, адміністративна дієздатність.

КЛАССИФИКАЦИЯ ЮРИДИЧЕСКИХ ЛИЦ КАК СУБЪЕКТОВ АДМИНИСТРАТИВНОГО ПРАВА В АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВОВОЙ ДОКТРИНЕ: ПОИСК БАЗОВОГО КРИТЕРИЯ

Лютиков П.С.

*Запорожский национальный университет, ул. Жуковского, 66, г. Запорожье, Украина
lyutikovp@mail.ru*

В статье с точки зрения современных тенденций развития административно-правовой науки и мнений ученых-административистов по поводу поднятой проблематики обозначаются основные критерии классификации юридических лиц в системе субъектов административного права и предложен базовый критерий их классификации.

Ключевые слова: классификация, критерий, юридическое лицо, административная правосубъектность, административная правоспособность, административная дееспособность.

CLASSIFICATION OF LEGAL PERSONS AS THE SUBJECTS OF ADMINISTRATIVE LAW IN THE ADMINISTRATIVE AND LEGAL DOCTRINE: BASIC CRITERION SEARCH

Liutikov P.S.

*Zaporizhzhya national university, str. Zukovsky, 66, Zaporizhzhya, Ukraine
lyutikovp@mail.ru*

At the present stage of Ukrainian state updating of administrative and legal doctrine is caused by the search for an adequate responses to certain «challenges» that arose before the administrative law in the new political and socio-economic conditions of development of Ukraine. The main purpose of forming a new administrative and legal doctrine is to ensure its development and establishment in accordance with European standards. Reinventing administrative law should be focused on ensuring the most effective implementation of rights and interests of person and their effective protection, while to date the administrative law focused primarily on the needs of the state. To change the status quo and to reform successfully an administrative law is impossible without the creation of a new administrative and legal doctrine, which main task – to ensure the focus of the law on the implementation of priority

and protection of right of individual and legal persons, enforcement of constitutional principles in all spheres of public life.

This development and transformation processes of administrative and legal science, requires qualitatively new and centred on the rule of law approaches to research of problems of public administration institutes, public service, and various aspects of administrative and judicial procedures for appealing of decisions, actions and inaction of the public administration and officials and others.

If during the Soviet period and the first years of independence of Ukraine an administrative law was associated exclusively with the institutes of public administration, and its object were exclusively administrative relations, with the evolutionary development of the science of administrative law, the object of administrative law has been extended by tort component, relations emerging in the field of citizens and legal entities of administrative (management) services by public administrations, procedural relations in the first place, the social relations that arise in the implementation of the jurisdiction of administrative courts and redress citizens and other subjects of administrative law and others.

This article outlines, from the perspective of current trends in the administrative legal science and scientists of administrative law thoughts about the broken perspective, the basic criteria for the classification of entities in the subjects of administrative law and proposes a basic criterion of classification.

Key words: classification, criterion, legal person, administrative legal personality, administrative capacity.

Проблематика суб'єктного складу адміністративного права привертала увагу багатьох вчених-юристів. Зокрема, цими питаннями займалися В.Б. Авер'янов, Г.В. Атаманчук, К.К. Афанасьєв, Н.О. Армаш, О.М. Бандурка, Д.М. Бахрах, В.М. Гаращук, В.М. Горшенев, І.П. Голосніченко, С.Т. Гончарук, І.С. Гриценко, Є.В. Додіна, О.О. Дьомін, Ю.А. Дорохіна А.І. Єлістратов, О.Ф. Євтихієв, Б.М. Лазарєв, Д.М. Лук'янець, О.Є. Луньов, С.В. Ківалов, Т.О. Коломоєць, В.Л. Кобалевський, Л.В. Коваль, В.К. Колпаков, А.Т. Комзюк, Т.О. Мацелик, Н.Г. Саліщева, В.Ф. Сіренко, Ю.М. Старілов, М.С. Студенікіна, Ю.О. Тихомиров, О.В. Шоріна, О.М. Якуба та ін. У поле зору згаданих вчених потрапляли як окремі суб'єкти, так і їх групи, узагальнена характеристика всієї системи суб'єктів адміністративного права тощо. Лише в окремих роботах приділяється ґрунтовна увага вказаній проблематиці, однак при цьому питання класифікації саме юридичних осіб, на жаль, були і залишаються лише опосередкованим предметом дослідження з боку вчених-адміністративістів, які лише в аспекті розгляду загальних критеріїв класифікації суб'єктів адміністративного права торкаються й класифікації юридичних осіб. Таким чином, можемо констатувати відсутність в адміністративно-правовій доктрині чітко розроблених критеріїв розподілу юридичних осіб за певними видовими та родовими ознаками.

Вищенаведене зумовлює мету статті – окреслити під кутом зору сучасних тенденцій розвитку адміністративно-правової науки та думок вчених-адміністративістів з приводу порушеної проблематики основні критерії класифікації юридичних осіб у системі суб'єктів адміністративного права та запропонувати базовий критерій їх класифікації.

Наведемо низку підходів до класифікації суб'єктів адміністративного права, які існують у вітчизняній та російській юридичній науці, що опосередковано торкаються й системи юридичних осіб.

Так, В.К. Колпаков зазначає, що для адміністративного права характерна наявність значної кількості суб'єктів з різними повноваженнями, структурою та правовими властивостями. Цим зумовлене й існування кількох варіантів їх класифікації. Суб'єктів адміністративного права, зазначає вчений, можна поділити залежно від належності до державних структур (державні організації та їх представники і недержавні організації та їх представники); на суб'єктів колективних та індивідуальних; фізичних і юридичних осіб тощо [1]. В остаточному варіанті класифікації так званих «основних носіїв суб'єктивних прав і обов'язків у сфері державного управління взагалі та виконавчої влади зокрема» вчений-адміністративіст юридичних осіб приватного права не виділяє взагалі, виокремлюючи лише: 1) Президента України; 2) органи державної виконавчої влади; 3) державних службовців як суб'єктів, у діяльності яких об'єктивізуються повноваження державних органів управління; 4) громадян України, іноземців, осіб без громадянства; 5) органи місцевого самоврядування; 6) об'єднання громадян; 7) суб'єктів підприємницької діяльності [1].

С.В. Ківалов та Л.Р. Біла класифікують суб'єктів адміністративного права за двома групами – індивідуальні та колективні, відносячи до останніх органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації, об'єднання громадян. При цьому С.В. Ківалов та Л.Р. Біла акцентують увагу на тому, що підприємства, установи, організації посідають особливе місце в системі суб'єктів адміністративного права, оскільки через їхню діяльність держава здійснює свої функції та завдання [2, с. 18-24], тобто в цьому випадку мова ведеться про юридичних осіб публічного права.

Т.О. Мацелик, ґрунтовно досліджуючи порушене питання, також наводить розгорнуту, за різними критеріями, класифікацію суб'єктів адміністративного права, місце в якій знайшлося і для юридичних осіб. Вчена пропонує таку класифікацію: 1) за організаційно-правовою формою суб'єктів адміністративного права можна поділити на індивідуальні та колективні; 2) за зовнішньою відокремленістю – на фізичних осіб; юридичних осіб; колективних суб'єктів, ще не мають статусу юридичної особи; 3) за наявністю владних повноважень – на суб'єктів, наділених владними повноваженнями, та суб'єктів, не наділених владними повноваженнями; 4) за ступенем участі у публічному управлінні – на суб'єктів, чиї інтереси і права підлягають реалізації і захисту в публічному управлінні (громадяни, іноземці, особи без громадянства, біженці, підприємства, установи, організації, громадські об'єднання); суб'єктів, які безпосередньо реалізують надані їм повноваження з метою забезпечення належного порядку управління (органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, їх посадові особи, Президент України); суб'єктів, які опосередковано (через власний апарат) беруть участь у публічному управлінні (апарат Верховної Ради України, комітети Верховної Ради, Державна судова адміністрація України, керівники державних підприємств, установ, організацій); 5) за аксіологічним критерієм суб'єктів адміністративного права необхідно поділити на первинні (органи публічної адміністрації та індивіди) та похідні (підприємства, установи, організації усіх форм власності (у тому числі міжнародні та іноземні), релігійні організації, громадські об'єднання) [3, с. 252]. При цьому вчена зазначає, що, зважаючи на інтегративні якості системи суб'єктів адміністративного права, обов'язковими ознаками є публічна адміністрація або адміністративні суди. Без них, зазначає Т.О. Мацелик, неможливе існування системи суб'єктів адміністративного права [4, с. 444].

В.В. Галуцько вважає, що суб'єктами адміністративного права є фізичні та юридичні особи, які мають суб'єктивні права та юридичні обов'язки і наділені специфічними юридичними властивостями щодо їх реалізації. На думку В.В. Галуцька, такими суб'єктами можуть бути індивідуальні суб'єкти (фізичні особи, які поділяються на громадян (володіють повним набором прав і обов'язків у державі), іноземців та осіб без громадянства (мають обмеження щодо політичних прав, не виконують військовий обов'язок)), фізичні особи з іншим спеціальним статусом (фізичні особи – підприємці чи фізична особа – водій транспортного засобу) і колективні суб'єкти (юридичні особи, держава, державні органи та установи, громадські об'єднання, адміністративно-територіальні одиниці та їх населення, виборчі округи, релігійні організації, промислові підприємства, іноземні підприємства тощо) [5, с. 121]. При цьому В.В. Галуцько органи державної виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, об'єднання громадян називає публічними юридичними особами і акцентує увагу на необхідності їх розгляду саме як суб'єктів адміністративного права [6, с. 89].

Більш повною в контексті деталізації видів юридичних осіб як суб'єктів адміністративного права є класифікація, запропонована В.М. Манохіним, Ю.С. Адушкіним та З.А. Багішаєвим, які поділяють суб'єктів адміністративного права на дві групи: фізичні особи та організації, при цьому організації поділяються на державні (ті, які виконують завдання, функції, повноваження держави, базуються на державній власності й керуються державою: органи держави, державні підприємства і установи) і недержавні (не виконують державних завдань і функцій, не фінансуються державою і не керуються нею: громадські об'єднання громадян (профспілки, спортивні організації тощо), кооперативні об'єднання, об'єднання за іншими інтересами) [6, с. 43-45]. Майже аналогічну класифікацію пропонує Ю.М. Старілов, який поділяє суб'єктів адміністративного права на індивідуальних і колективних. Колективні суб'єкти, на думку російського вченого-адміністративіста, – це групи людей, які є організаціями (державні, недержавні, приватні, громадські) [8, с. 426-430].

Д.М. Бахрах вважає, що колосальну різноманітність учасників адміністративно-правових відносин, яких норми адміністративного права наділили адміністративною правосуб'єктністю, можна звести до двох типів суб'єктів: індивідуальні та колективні. Науці адміністративного права логічно було б розробити цю типологію і, спираючись на неї, розвинути класифікацію суб'єктів адміністративного права [9, с. 77]. Серед колективних суб'єктів за їхнім правовим становищем можна виділити три основні класи суб'єктів адміністративного права: організації, структурні підрозділи організації; складні організації (некомерційні системи тісно взаємопов'язаних організацій); найпростіші організації [9, с. 82].

О.О. Дьомін у своїй монографії «Суб'єкти адміністративного права Російської Федерації» також поділяє таких суб'єктів на індивідуальних і колективних. Останні, на думку вченого, представлені органами виконавчої влади (державного управління), державними підприємствами, установами, організаціями, недержавними підприємствами, установами, організаціями, органами місцевого самоврядування [10, с. 23]. При цьому предметом ґрунтовного дослідження вченого є органи

виконавчої влади, Уряд Російської Федерації, федеральні органи виконавчої влади, органи виконавчої влади суб'єктів Російської Федерації, виконавчі органи місцевого самоврядування та громадські об'єднання [10, с. 104-223]. Як бачимо, поза детальним вивченням залишаються так звані недержавні підприємства, установи та організації (юридичні особи приватного права), що певним чином позбавляє глибини та повноти дослідження колективних суб'єктів адміністративного права.

Поміж інших наукових досліджень у цій сфері, безумовно, варто виділити роботу В.Є. Чіркїна «Юридична особа публічного права», у якій вчений-юрист в окремій главі розглядає питання класифікації юридичних осіб публічного права. Так, В.Є. Чіркін, виявляючи особливості окремих юридичних осіб, окреслює чотири групи загальних ознак та п'ять родів юридичних осіб публічного права. Групи загальних ознак такі: 1) способи відносин і зв'язків з публічною владою (здійснення влади або інші відносини); 2) організаційно-правова форма того чи іншого різновиду публічно-правового утворення (об'єднання, установа, орган); 3) порядок утворення; 4) способи діяльності. На підставі цього російський вчений пропонує вирізняти такі роди юридичних осіб, як: 1) держава і державні (державоподібні) утворення (суб'єкти федерації та територіальні автономії); 2) територіальні публічні колективи різного рівня; 3) органи публічної влади (державні, тобто федеральні, органи суб'єктів федерації та муніципальних утворень); 4) некомерційні організації суспільного характеру (за винятком релігійних). При цьому в межах кожного роду, зазначає В.Є. Чіркін, є свої види юридичних осіб публічного права: наприклад, серед органів публічної влади (органи держави і місцевого самоврядування), серед некомерційних громадських організацій [11, с. 101-102]. Звісно, запропонована класифікація притаманна в цілому публічній сфері, а враховуючи те, що адміністративне право є однією з визначальних складових такої (публічної) сфери, вона цілком виправдано може бути застосована і до юридичних осіб – суб'єктів адміністративного права.

Проте окремі пропозиції В.Є. Чіркїна є дещо суперечливими. Так, вбачається досить помилковим вважати державу юридичною особою, адже держава є самостійним суб'єктом публічних відносин і її не варто плутати з державними органами та іншими державними утвореннями, які вступають у взаємовідносини з іншими учасниками від її імені. Також певні питання викликає такий різновид юридичних осіб, як територіальні публічні колективи. На думку В.Є. Чіркїна, особливість таких колективів як юридичних осіб публічного права проявляється, зокрема, у тому, що вони є публічно-правовими утвореннями жителів у межах адміністративно-територіальних кордонів з метою забезпечення спільної життєдіяльності, яка є джерелом певного роду публічної влади та створює свої органи публічно-правового регулювання [11, с. 115-116]. Тобто фактично мова ведеться про вітчизняний аналог територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання в сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста. Однак жодних специфічних рис, притаманних юридичним особам, територіальні громади не мають, а отже, не можуть розглядатися в якості самостійного різновиду юридичних осіб – суб'єктів адміністративного права. Проте варто відзначити, що, на відміну від вищенаведених позицій, саме В.Є. Чіркін пропонує класифікацію юридичних осіб (хоча й лише окремої їх підсистеми – публічних суб'єктів) із виділенням відповідних критеріїв.

Отже, як вже зазначалося, питання класифікації юридичних осіб як суб'єктів адміністративного права детально не досліджувалося представниками адміністративно-правової науки, саме тому потребує додаткової уваги та уточнення.

На підставі короткого огляду думок вчених-адміністративістів з приводу означеної проблематики та проаналізованої бази вітчизняного законодавства в цій сфері варто запропонувати «робочий» варіант системи критеріїв класифікації юридичних осіб як суб'єктів адміністративного права.

- 1) За порядком створення:
  - юридичні особи приватного права;
  - юридичні особи публічного права.

Тут варто зауважити, що в цивілістичній науці висловлюється точка зору, відповідно до якої можливим є «створення юридичних осіб приватного права, заснованих державою» [12, с. 12-13]. Так, наприклад, вказану точку зору неодноразово висловлював Л.В. Винар, який до таких суб'єктів відносив державні акціонерні компанії, національні акціонерні компанії, державні акціонерні холдингові компанії [12; 13; 14; 15]. Проте вбачається, що такий підхід є помилковим, оскільки суперечить положенням ст.81 Цивільного кодексу України [16]. Помилковість такої позиції міститься навіть у самій конструкції терміна «юридичні особи приватного права, засновані державою», адже, як впливає з чинного законодавства, юридичні особи публічного права створюються державою в розпорядчому порядку, на підставі відповідного акту Президента України, органу державної влади,

органу влади автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування, а приватні особи – як правило, у заявницькому порядку, на підставі розроблених їх учасниками установчих документів. Таким чином, усі юридичні особи, засновані державою, мають ознаку публічних суб'єктів, і організаційно-правова форма (акціонерні компанії тощо) у цьому разі не може слугувати підставою для того, щоб вважати таких осіб приватними.

2) Залежно від мети діяльності:

- комерційні;
- некомерційні.

3) За організаційно-правовою формою:

- товариства;
- установи;
- підприємства;
- організації;
- органи тощо.

4) Залежно від правового режиму закріпленого за ними майна:

- юридичні особи, які реалізують свою господарську компетенцію в адміністративних правовідносинах на основі права власності;
- юридичні особи, які реалізують свою господарську компетенцію в адміністративних правовідносинах на основі права господарського відання;
- юридичні особи, які реалізують свою господарську компетенцію в адміністративних правовідносинах на основі права оперативного управління.

5) За видом (предметом) діяльності:

- сільське господарство, мисливство, лісове господарство;
- рибальство, рибництво;
- добувна промисловість;
- переробна промисловість тощо.

(Вказаний критерій розроблений відповідно до Класифікації видів економічної діяльності.)

б) За формою власності:

- приватне підприємство, що діє на основі приватної власності громадян чи суб'єкта господарювання (юридичної особи);
- підприємство, що діє на основі колективної власності (підприємство колективної власності);
- комунальне підприємство, що діє на основі комунальної власності територіальної громади;
- державне підприємство, що діє на основі державної власності;
- підприємство, засноване на змішаній формі власності (на базі об'єднання майна різних форм власності) (ст. 63 Господарського кодексу України [17]).

7) За територією функціонування:

- міжнародні;
- всеукраїнські;
- регіональні;
- локальні.

(Вказана градація юридичних осіб є більш притаманною для різноманітних об'єднань громадян.)

8) За терміном (часом) дії:

- постійні;

- тимчасові (строкові).
- 9) За наявністю контрольних повноважень:
  - юридичні особи загального контролю;
  - юридичні особи спеціального контролю;
  - неконтролюючі юридичні особи.

Вбачається, що жоден з окреслених критеріїв не може вважатися базовим, оскільки не розкриває всю сукупність юридичних осіб, стосується лише, як правило, їх окремих ознак і не детермінує юридичних осіб саме як суб'єктів адміністративного права. На нашу думку, відправною точкою розуміння юридичних осіб саме як суб'єктів адміністративного права буде їх адміністративна правосуб'єктність, у тому числі адміністративна дієздатність та адміністративна правоздатність.

Таким чином, базовим критерієм поділу юридичних осіб на певні групи є не порядок їх створення, термін дії, форма власності, територія функціонування тощо, а обсяг адміністративної правосуб'єктності, що і зумовлює їх роль та місце в адміністративно-правових відносинах. Виходячи з цього, всі юридичні особи-суб'єкти адміністративного права поділяються на так званих юридичних осіб – лідерів і юридичних осіб – учасників правовідносин, перші з яких наділені повноваженнями, зокрема, на ведення адміністративної процедури, адміністративного провадження, надання адміністративної послуги, притягнення до адміністративної відповідальності тощо, а другі лише беруть участь у таких відносинах. При цьому останні залежно від характеру та інтенсивності реалізації своїх прав та виконання обов'язків поділяються на активних або пасивних суб'єктів. Однак, як і в будь-якому правилі, є винятки. Цей виняток стосується відносин, що виникають у сфері державно-приватного партнерства, які в тому числі регулюються і нормами адміністративного права. У цьому разі юридичні особи (публічні органи та приватні партнери) відповідно до вимог Закону України від 1 липня 2010 року «Про державно-приватне партнерство» діють на принципах рівності перед законом державних і приватних партнерів [18].

ЛІТЕРАТУРА

1. Колпаков В.К. Адміністративне право України / В.К. Колпаков. – К. : Юрінком Інтер, 1999. – 544 с.
2. Ківалов С.В. Адміністративне право України : [навч.-метод. посібник] / С.В. Ківалов, Л.Р. Біла. – 3-є вид., перероб. і доп. – О. : Юридична література, 2006. – 488 с.
3. Мацелик Т.О. Класифікація суб'єктів адміністративного права / Т.О. Мацелик // Держава і право : зб. наукових праць. Юридичні і політичні науки. – К. : Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2011. – Випуск 53. – С. 249-253.
4. Мацелик Т. Система суб'єктів адміністративного права / Т. Мацелик // Право України. – 2012. – № 3-4. – С. 439-445.
5. Адміністративне право України в сучасних умовах (виклики початку ХХІ століття) : [монографія] / В.В. Галуцько, В.І. Олефір, М.П. Пихтін та ін. ; за заг. ред. В.В. Галуцька. – Херсон : ВАТ «Херсонська міська друкарня», 2010. – 300 с.
6. Адміністративне право України : у 2 т. : [навч. посібник] / [В.В. Галуцько, В.І. Олефір, М.П. Пихтін та ін.] ; за заг. ред. В.В. Галуцька. – Херсон : ПАТ «Херсонська міська друкарня», 2011. – Т. 1 : Загальне адміністративне право. – 320 с.
7. Манохин В.М. Российское административное право : [учебник] / В.М. Манохин, Ю.С. Адушкин, З.А. Багишаев. – М. : Юристь, 1996. – 359 с.
8. Стариков Ю.Н. Курс общего административного права / Ю.Н. Стариков. – М. : Издательство НОРМА (Издательская группа НОРМА-ИНФРА М), 2002. – Т. 1 : История. Предмет. Нормы. Субъекты. – 728 с.
9. Бахрах Д.Н. Субъекты административного права / Д.Н. Бахрах // Административное право и административный процесс : актуальные проблемы / отв. ред. Л.Л. Попов и М.С. Студеникина. – М. : Юрист, 2004. – С. 72-89.
10. Дёмин А.А. Субъекты административного права Российской Федерации : [учеб. пособие] / А.А. Дёмин. – М. : Книгодел, 2010. – 272 с.

11. Чиркин В.Е. Юридическое лицо публичного права / В.Е. Чиркин. – М. : Норма, 2009. – 352 с.
12. Винар Л.В. Правовий статус юридичних осіб, заснованих державою : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес ; сімейне право ; міжнародне приватне право» / Л.В. Винар. – Л., 2006. – 19 с.
13. Винар Л.В. Організаційно-правові форми юридичних осіб, заснованих державою / Л.В. Винар // Підприємництво, господарство і право. – 2005. – № 8. – С. 6-10.
14. Винар Л.В. Правоздатність юридичних осіб, заснованих державою / Л.В. Винар // Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права. Науковий часопис. – 2003. – № 3-4 (7-8). – С. 145-149.
15. Винар Л.В. Способи створення юридичних осіб, заснованих державою / Л.В. Винар / Проблеми вдосконалення правового регулювання щодо забезпечення прав та свобод людини і громадянина в Україні : матеріали 5-ї Регіональної міжвузівської наукової конференції (Івано-Франківськ, 16 квітня 2004 року). – Івано-Франківськ, 2004. – С. 72-75.
16. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40-44. – Ст. 356.
17. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року. – К. : Парламентське видавництво, 2009. – 192 с.
18. Про державно-приватне партнерство : Закон України від 1 липня 2010 року // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 40. – Ст. 524.

REFERENCES

1. Kolpakov, V.K. (1999), *Administrativne pravo Ukrainy* [Administrative law of Ukraine], Yurinkom Inter, Kyiv, Ukraine.
2. Kivalov, S.V. (2006), *Administrativne pravo Ukrainy : navch.-metod. posibnyk* [Administrative law of Ukraine : textbook], Yurydychna literatura, Odesa, Ukraine.
3. Matselyk, T.O. (2011), “Classification of subjects of administrative law”, *Derzhava i pravo : zbirnyk naukovykh prats. Yurydychni i politychni nauky*, issue 53, pp. 249-253.
4. Matselyk, T.O. (2012), “System of subjects of administrative law”, *Pravo Ukrainy*, no. 3-4, pp. 439-445.
5. Halunko, V.V., Olefir, V.I., Pykhtin, M.P. et al. (2010), *Administrativne pravo Ukrainy v suchasnykh umovakh (vyklyky pochatku XXI stolittya) : monohrafiya* [Administrative law of Ukraine in modern conditions (challenges of the beginning of the XXI century) : monograph], VAT «Khersonska miska drukarnya», Kherson, Ukraine.
6. Halunko, V.V., Olefir, V.I., Pykhtin, M.P. et al. (2011), *Administrativne pravo Ukrainy : navch.-metod. posibnyk* [Administrative law of Ukraine : textbook in 2 volumes], vol. 1 : *Zahalne administrativne pravo* [General administrative law], VAT «Khersonska miska drukarnya», Kherson, Ukraine.
7. Manokhin, V.M., Adushkin, Yu.S. and Bahishaev, Z.A. (1996), *Rossiyskoe administrativnoe pravo : uchebnyk* [Russian administrative law : textbook], Yurist, Moscow, Russia.
8. Starilov, Yu.N. (2002), *Kurs obshcheho administrativnoho prava* [Course of general administrative law], vol. 1 : *Istoriya. Predmet. Normy. Subekty* [History. Subject-matter. Norms. Subjects], Izdatelstvo NORMAINFRA M, Moscow, Russia.
9. Bakhrakh, D.N. (2004), “Subjects of administrative law”, *Administrativnoe pravo i administrativnyy protsess : aktualnye problemy* [Administrative law and administrative process : actual problems], Yurist, Moscow, Russia, pp. 72-89.
10. Demin, A.A. (2010), *Subekty administrativnogo prava Rossiyskoy Federatsii : uchebnoe posobie* [Subjects of administrative law of the Russian Federation : textbook], Knigodel, Moscow, Russia.
11. Chirkin, V.E. (2009), *Yuridicheskoe litso publicnogo prava* [Legal person of public law], Norma, Moscow, Russia.

12. Vynar, L.V. (2006), "Legal status of legal persons founded by the state", Thesis abstract for Cand. Sc. (Jurisprudence), 12.00.03, Lviv, Ukraine.
13. Vynar, L.V. (2005), "Organizational and legal forms of legal persons founded by the state", *Pidpryemnytstvo, hospodarstvo i pravo*, no. 8, pp. 6-10.
14. Vynar, L.V. (2003), "Legal capacity of legal persons founded by the state", *Visnyk Khmelnick institute of regional management and right. Naukovyi chasopys*, no. 3-4 (7-8), pp. 145-149.
15. Vynar, L.V. (2004), "Ways to create legal persons founded by the state", *Problemy vdoskonalennya pravovoho rehulyuvannya shchodo zabezpechennya prav ta svobod lyudyny i hromadyanina v Ukrayini : materialy 5-yi Rehionalnoyi mizhvuzivskoyi naukovoyi konferentsiyi* [Problems of improving legal regulation on the rights and freedoms of man and citizen in Ukraine : materials of the 5th Regional interuniversity scientific conference], Ivano-Frankivsk, April 16, 2004, pp. 72-75.
16. "Civil Code of Ukraine on 16 January 2003", *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*, 2003, no. 40-44, art. 356.
17. (2009), "Economic Code of Ukraine on 16 January 2003", Parlamentske vydavnytstvo, Kyiv, Ukraine.
18. "On Public-Private Partnership": Law of Ukraine on 1 July 2010, *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*, 2010, no. 40, art. 524.

УДК 351: 005.584 (477) "19"

HISTORICAL ANALYSIS OF PUBLIC CONTROL IN THE SOVIET STATE ADMINISTRATION

Skvirsky I.O., Ph.d, docent, associate professor

Zaporizhzhia national university, str. Zhukovsky, 66, Zaporizhzhia, Ukraine

skviirskij@gmail.com

The main elements of public control institution in the Soviet state administration are researched in the article. The author grounds the importance of historical and legal research for the development of the modern administrative law and administrative legislation. The key elements of public control institution, namely: preconditions to form and research of public control, the essence and objectives of public control are analyzed in the article. Special attention is paid to the system of public control subjects, which include the party and trade union organizations, regular staff meetings, committees of people's control, regular committees of local Soviets of People's Deputies, Prison Supervision Committee, commissions of public control over cars' technical condition. Authorities of public control subjects are also analyzed by the author. The main features of public control organization and realization in the Soviet state administration are formulated in the end of the article.

Key words: public administration, administrative law, control, public control.

ИСТОРИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ОБЩЕСТВЕННОГО КОНТРОЛЯ В СОВЕТСКОМ ГОСУДАРСТВЕННОМ УПРАВЛЕНИИ

Сквирский И.О.

Запорожский национальный университет, ул. Жуковского, 66, г. Запорожье, Украина

skviirskij@gmail.com

В статье исследуются основные элементы института общественного контроля в советском государственном управлении. Автор обосновывает значение историко-правовых исследований для развития современной науки административного права, а также административного законодательства. В статье анализируются ключевые элементы института общественного контроля, а именно: предпосылки формирования и научного исследования общественного контроля; сущность и задачи общественного контроля. Отдельное внимание уделено системе субъектов общественного контроля, к которым отнесены партийные и профсоюзные организации, постоянно действующие производственные совещания, комитеты народного контроля, постоянные комиссии местных советов депутатов трудящихся, наблюдательные комиссии за местами лишения свободы, комиссии общественного контроля за техническим состоянием автомобилей. Автор проанализировал также и полномочия субъектов общественного контроля. В завершении статьи